

מסורת הש"ס

(א) גע'י מוס' בבורות לו. ד"ה מפייןן; (ב) מנהדרין ק"ה; (ג) זי'ל שקל טייעל; יעני'ן; (ד) זי'ל עליוהו. רש"ס; (ה) זי'ל האדמה; (ו) [במדרש טו]; (ז) כ"ס"א: שאטלען, ח' ונשי'ע מוס' פסקים קח. ד"ה פרקין; (ט) ונשי'ע מוס' ברכות ית. ד"ה למחר ומוס' פסקים מ: ועז"י סה: ובגדה סא: ד"ה אכלן,

לעזי רש"י

שיפני'ש [שורבני'שן]. שריב על גבו.

מוסף רש"י

בלויע דקרה. מקוס שטנגלע'ס לעס עדת קרח (סנהדרין ק). כעצא. נקב שטמט ילא' עשן (שם). ראמזינה במיא. שרה אומה כמים, לשון מלי דיה (שם). אמר לי. יהוא טייעל גע'י מוס' פסקים אומה כמי. שטסה כמה פעמים ויהא שכל'י'ס עשן יולא' טעם וטומע שאומקן משה וטורמו אמת'י' (שם).

מוסף תוספות

המוכר את הספינה

וגגו אפרקיד. שהיו שוכבין צפנים להוצות כשתוי יין: **אפרקיד**. פניו למעלה. **שיפני'ש** בלע"ז: **ועייל טייעעל מוסי צירקיס נר'**. כלומר ראיתי טייעעל שהיה מהלך תחת צרכי המט רוכב על הגמל ורומחו צידו ולא היה נוגע צו צברכיה. וליכא לפרושי דגוצה הצרכיס כשיעור

וגגו אפרקיד והוה זקיפא ברכיה דחד מינייהו ועייל טייעא תותי ברכיה כי רכיב גמלא וזקיפא רומחיה ולא נגע ביה פסקי חדא קרנא דתכלתא דחד מינייהו ולא הוה מסתגי לן אמר לי דלמא שקלת מידי מינייהו אהדריה דגמרי דמאן דשקיל מידי מינייהו לא מסתגי ליה אולי אהדרתיה והדר מסתגי לן כי אתאי לקמיה דרבנן אמרו לי כל אבא חמרא וכל בר בר חנה סיכסא למאי הלכתא עבדת הכי למידע אי בבית שמאי אי בבית הלל איבעי לך למימני חוטיין ולמימני חוליות א"ל תא אחוי לך ^(א) הר סיני אולי חזאי דהדרא ליה עקרבא וקיימא כי חמרי חוררתי שמעתי בת קול שאומרת אוי לי שנשבעתי ועכשיו שנשבעתי מי ^(ב) מפר לי כי אתאי לקמיה דרבנן אמרו לי כל אבא חמרא כל בר בר חנה סיכסא היה לך לומר מופר לך ^(ג) והוא סבר דלמא שבועתא דמבול הוא ורבנן א"כ אוי לי למה א"ל ^(ד) תא אחוי לך בלועי דקרח חזאי תרי ביזעי והוו קא מפקי קוטרא שקל^(ה) גבבא דעמרא ואמשינה במיא ודעציתה בראשה דרומחא ועייליה התם וכי אפיק הוה איחרך איחרוכי אמר לי אצית מאי שמעת ושמעית דהוו אמרין משה ותורתו אמת והן בדאין אמר לי כל תלתין יומי מהדר להו גיהנם להכא כבשר בקלחת ואמרי הכי משה ותורתו אמת והן בדאין אמר לי תא אחוי לך היכא דגשקי ארעא ורקיעא אהדרי ^(ו) שקלתא לסילתאי אתנחתא בכוותא דרקיעא אדמצינא בעיתהי ולא אשכחיתה אמינא ליה איכא גנבי הכא אמר לי האי גלגלא דרקיעא הוא דהדר נמר עד למחר ^(ז) הכא ומשכחת לה רבי יוחנן משתעי זימנא חדא הוה קא אזלינן בספינתא וחזינן ההוא כוורא דאפקיה לרישיה מימא ודמיין עייניה בתרי סיהרי ונפוזן מיא מתרתי ^(ח) זימיה בתרי מברי דסורא רב ספרא משתעי זימנא חדא הוה קא אזלינן בספינתא וחזינן ההוא כוורא דאפקיה לרישיה מימא והוה ליה קרני וחקיק עליה^(ט) אנא בריה קלה שבים והוינא תלת מאה פרסי ואזילנא לפומא דלוייתן אמר רב אשי ההוא עיזא דימא הוא דבחישא ואית לה קרני רבי יוחנן משתעי זימנא חדא הוה קא אזלינן בספינתא וחזינן ההיא קרטליתא דהוו קא מקבעי בה אבנים טובות ומרגליות והדרי לה מיני דכוורי דמוקרי כרשא נחית בר

המוכר את חמישי בבא בתרא עד.

וגגו אפרקיד. מכאן אר"ת דאפרקיד פניו למעלה ולא כמו שפירש ר"ח צנדה (דף יד. ושם ד"ה אפרקיד)^א ובצרכות (דף יג.): פניו למטה דאס כן לא היה יכול טייעעל לרכוז תותי צרכיה^(ב): **פסקי** חדא קרנא דתכל'תא. משמע הכא שיש זיזית למתים

ויש לדחות שהיו נכנסין מחיים בקצר כדאמר במדרש שכל ערב תשעה באב היו הולכין כשהן חיים לתוך קצריהם והיה בת קול יוצאת ואומרת הדלו החיים מן המתים אבל יש להציא ראיה מפרק המכלת (מנחות דף מא.). דאמר שמואל כלי קופסא חייבין ציזית ומודה שמואל בזקן כשעשאן לכדודו פירוש לתכריכים והיהו שעמא דלא רמינן להו^ב וכן יש במדרש למה נסמכה פרשת מקושש לפרשת זיזית לומר לך שהמתים חייבי ציזית וקשה דאמרין בפרק מי שמתו (ברכות דף יח.). רבי חייא ורבי יונתן הוו קא שקלי ואזלי צזית הקצרות הוה שדיא תכליתיה דרבי יונתן אקיצרא א"ל רבי חייא דלי כנפך שלא יאמרו למחר באין אללנו ועכשיו מחרפין אותנו ואי יש למתים זיזית מאי מחרפין אותנו דקאמר וי"ל דאע"ג דיש להן ציזית מאן מחרפין אותם שמראין עצמן שכן חייבים^ג והמתים פטורים כדאמר

(שבת דף ג.) כיון שמת אדם נעשה חפשי מן המזות^ד אבל קשה על המנהג שנוהגים להסיר זיזית מטליתות של מתים ואר"ת שמע מוקי לנטי"ר לפי שזיזית עדות הוא שקיים את המורה לזיזית עולה ת"ר וחי חוטיין וחי קשרים הרי תניי"ג ועכשיו שאין חשובין כל כך הרי הוא כאלו מעיד עדות שקר^ה וה"ג דרשין במדרש ועשו להם זיזית לדורותם לדור מס ואורי" דצימיהס היו כולן מקיימין מזות זיזית לפי שהי' לכולן טליתות של ד' כנפות ולכן היו עושין להן אף צמות^ו אבל עמה שאין לכולן צמיהן אין לעשות צמותן אפי' מי שהיה לו צמיו שלא צייש את מי שאין לו^ז וכענין זה מצינו בפרק בתרא דנדה (דף עא.) דראשונה היו מטבילין כלס ע"ג נשים נדות ממות התחילו חיות מתציישות כו'^ח ועוד דאלו סומכין על מסכת שמחות (פ"ב) דאמרין אבל שאלו צן בטנית זוה את צמו קצרוהו תחת מרגלותיו של אבל והטילו תכלת מאפיליוני^ט פירוש מטליתו ויש לגרוס התירו מדקאמר מאפיליוני ורבינו חיים כהן זקק פירש דאנן קיימא לן כרבי יוחנן דאמר (נדה דף סא.): מזות צטילות לעמיד לצא והיהו דמנחות איירי אליצא דשמואל דאמר אין צטילות ולכן נריך שיהא לו זיזית דעמידין זדיקים שיעמדו בלבושיהם ואם יסירו לו הזיזית צמותו נמצא שלעמיד יעמוד בלא זיזית' והמדרש נמי אחי כשמואל והיהו דלקמן יתה בת קול ואמרה דציתו דרבי חמינא צן דוסא עמידה למישדא בה תכלת לזדיקים לעמיד לצא אחיא נמי כשמואל ועוד אומר ר"י דהכי פירשו

נמי אחי כשמואל והיהו דלקמן יתה בת קול ואמרה דציתו דרבי חמינא צן דוסא עמידה למישדא בה תכלת לזדיקים לעמיד לצא אחיא נמי כשמואל ועוד אומר ר"י דהכי פירשו

והיהו דאמרין צן דוסא עמידה למישדא בה תכלת לזדיקים לעמיד לצא אחיא נמי כשמואל ועוד אומר ר"י דהכי פירשו דנדרים יש להן הפרה מדכתיב אשר נשבעתי באפי ודרשין באפי נשבעתי ויחורני אלמא שהוא מיפר בעצמו ושהיהו קשה דהיאך מיפר לעצמו והאמרין בפרק אלו נדרים (נדרס דף סא:) לא יחל דברו מיכן לחכם שאין מיפר לעצמו והא' דאמר בפרק ארבעה נדרים (שם דף כג.) גבי ההוא קנרא דשרא לנפשיה לא שרא לנפשיה ממש אלא כלומר אשכח פיתחא לנפשיה אבל רבנן שרו ליה:
שמוגיע

(א) גמ' אחוי לך טורא דסיני אולי: (ב) שם מופר לך מופר לך והוא כנר: (ג) שם ארעא ורקיע' אהדרי אולי וחזאי דעבדי כרי כרי שקלתא לסילתאי: (ד) שם עד למחר כי השתא הכא: (ה) שם מתמתי וימיה. ניצ' ס"א ארסייה: (ו) רשב"ם ד"ה ועייל טייעעל וכי' ועייל גצרא ולא היה לו להוכיח הטייעעא הס"ד: (ז) ד"ה שקלי חדא קרנא: (ח) ד"ה כל אבא וכי' היי' ר' אבא דר בר חנה. ניצ' עי' מוס' פ"ק דסנהדרין דף ה' ד"ה נדה: (ט) ד"ה והוא נדה וחי' דמנול קאמר דמני: (י) ד"ה יהיא דשק' ניצ' לשון הסה"ל ולא אוכל ליעד אף היגע על אותו מקוס גוצה שהיה קרוב לשמים אלא מלקין מ"ק הוא וגם אף לא גשף מקבלא כי וי"ע עינ' ונוטא תתין ע"פ דלוחא דא"י גצוה מכל ארלות וא"כ אפשר לומר אף דנשמים לאין מלקין מ"ק מי"מ אפשר לומר דא"י גצוה יומר מן קצה ארץ שהוא מקום נגון מהלך כמה מחלות שנים בטליות הנובט ומא"י לשמים אפשר שאליו גצוה רק אפא שיה' וימר כפי הליכות נדה והנה עמד בא"י מקוס של נדה והיה יכול ליק' להגיע לאותו [והשאר מקר]:

רבינו גרשום

פסקי. נקוט: חדא קרנא דתכלתא. מן טלית שלהם שחיו שוכבין בהם: כל אבא חמרא. כלומר לרבה היה קרוין אבא וחמור. כעין שקורין לרבינא אבינא: סיכחא. שוחה: למאי הלכתא. פסקת ליה אי למיחוי אי הלכת בבית שמאי דאמרי במס' מנחות (דף טא ע"ב) דת"ר כמה חוטיין ונתון בית שמאי אומרים ארבע ובי"ה אומרים שלש. אמר רב הונא ארבע א' בתוך שלש ומשולשת ארבע ור' יהודה אמר שלש בתוך שלש ומשולשת שלש אמר רב פפא הלכתא ד' בתוך ג' למח ומשולשת ד' וכי'. למח [ק"ן] למיעבד הכי איבעי לך למימני חוטיין וחולות כו': אוי לי שנשבעתי. מן הגלות מי מפר: והוא. ובה בר בר חנה סבר דלמא שבועתא דמבול קאמר ומש"י לא הפר דשמא רוצה להחריב העולם במבול. ורבנן אמרי ליה א"כ אוי לי לא היה אמר אלא משום דבכל צרות לו צר: איחורך. הנוה גבבי דעמרא אע"ג דאמיניהו במיא משום דגיהנם מתהפך לשם: תא ואחוי לך היכא דנשקי ארעא ורקיעא. לאו משום דמיוזו ליה סוף העולם כמש משום דמהלך ת"ק שנה היו העולם אלא מקום הראה לו במדבר אחד ששם נושקין ומגלגל גלגל ונושקין השמים והארץ יחד ולא מיוזו ליה כמש משום סוף העולם כי אם ממקום הגלגל שמקיף וסובב לשם: לסילתאי. סל' שלי: כחרי מברי דסורא. ב' נהרות: דאית ליה קרנא כעיוא דבחישא בהו. שחופרת בהן מימ: קרטליתא. קרפסא: נחית

א) לפניט שם הינראס ארבע בתוך ארבע ומשולשת ארבע